

Právní minimum pro gynekology

Nezletilé • policie/OSPOD • pohlavní choroby •
nahrávání • dokumentace • (stručně) stížnosti

JUDr. Václav Cidlina

Zdroje

Zdravotní služby a dokumentace

- ▶ Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách: § 11c, § 28, § 31–35, § 38, § 41, § 45–51, § 55, § 55a, § 55d, § 93–97, § 107–109.
- ▶ Vyhláška č. 444/2024 Sb., o zdravotnické dokumentaci: § 2–4, § 7, § 11.

Ochrana dítěte

- ▶ Zákon č. 359/1999 Sb., o SPOD: § 6, § 10 odst. 4, § 53 odst. 1.

Policie a trestní řízení

- ▶ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR: § 18, § 61, § 68.
- ▶ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád: § 8, § 78, § 114.

Trestní právo (vybrané skutkové podstaty)

- ▶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník: § 184, § 187, § 345, § 367.

Veřejné zdraví a STI

- ▶ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví: § 62, § 70, § 79a, § 79d.
- ▶ Vyhláška č. 306/2012 Sb.: § 1 odst. 2 písm. e); příloha č. 2 (bod 22–23).
- ▶ Vyhláška č. 389/2023 Sb.: § 2 odst. 1 písm. z); příloha č. 27.

Občanské právo

- ▶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník: § 31, § 86, § 88, § 90, § 95, § 2900–2902, § 2945.

Proces

- ▶ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád: § 142a.

Nezletilé pacientky, souhlasy, informace, bezpečí

1: Pravidlo – poskytujeme jen se souhlasem (a poučením)

- Souhlas jako pravidlo: zákon č. 372/2011 Sb. (ZZS) § 28 odst. 1.
- Informovaný souhlas (svobodný/informovaný; písemně u hospitalizace; revers; odvolání; dokumentace): ZZS § 34.

► Poznámky řečníka (prakticky):

- U ambulantních výkonů typicky stačí ústní souhlas; u sporných situací je klíčové mít **prokazatelný zápis** (co bylo vysvětleno + že pacientka porozuměla + souhlasila).

Nezletilá – „vyspělost“ a souhlas (ZZS + NOZ)

- Zjištění názoru nezletilé a jeho zohlednění: ZZS § 35 odst. 1.
 - Lze poskytnout na základě souhlasu nezletilé, je-li úkon přiměřený vyspělosti: ZZS § 35 odst. 1.
 - Občanský zákoník (NOZ) – obecná domněnka způsobilosti: NOZ § 31.
 - NOZ – souhlas nezletilého k zákroku na těle v obvyklých záležitostech (bez trvalých/závažných následků): NOZ § 95.
- **Poznámky řečníka:**
- Do dokumentace uvést, proč byla nezletilá považována za (ne)vyspělou pro daný úkon (věk, schopnost porozumět, rizika, povaha zásahu).

Informace zákonným zástupcům – pravidlo a výjimka

- Právo na informace u nezletilé: zákonný zástupce + současně i nezletilá, je-li přiměřeně vyspělá: ZZS § 31 odst. 5.
- Poskytnutí na základě souhlasu nezletilé nebrání informovat ZZ: ZZS § 35 odst. 2.
- ▶ **Klíčová ochranná výjimka:**
 - Zadržení informace ZZ v nezbytném rozsahu při podezření na domácí/sexuální násilí, zneužívání, týrání apod., pokud by informování mohlo pacienta ohrozit: ZZS § 32 odst. 3.

Přítomnost doprovodu (rodič, partner, policista) u vyšetření

- Právo nezletilé na přítomnost ZZ: ZZS § 28 odst. 3 písm. e) bod 1.
 - Nezletilá může požadovat, aby přítomna nebyla osoba (např. ZZ), uvádí-li, že jde o osobu dopouštějící se násilí/zneužívání: ZZS § 28 odst. 5.
 - Při podezření na násilí/zneužívání poskytovatel vyloučí přítomnost osob dle § 28 odst. 3 písm. e) při vyšetření k vyloučení známek násilí apod.: ZZS § 35 odst. 5.
- **Poznámky řečníka:**
- Prakticky: nejdřív krátký rozhovor s pacientkou o samotě (bez doprovodu), zejména u adolescentek.

Akutní/neodkladná péče bez souhlasu ZZ

- Neodkladná/akutní péče a souhlas ZZ nelze získat bez zbytečného odkladu: rozhodne ošetřující zdravotnický pracovník: ZZS § 35 odst. 3.
- Neodkladná péče bez souhlasu – obecně: ZZS § 38 odst. 3.
- Nezletilý – neodkladná péče bez souhlasu (včetně režimu při podezření na násilí/zneužívání): ZZS § 38 odst. 4 a 5.
- Podezření na násilí/zneužívání: možnost hospitalizace bez souhlasu ZZ: ZZS § 38 odst. 2.
- ▶ **Poznámky řečníka:**
 - Dokumentovat pokusy kontaktovat ZZ, proč to nešlo, a proč nebylo možné čekat.

Speciální téma gynekologie – UPT u nezletilých

- Do 16 let: umělé přerušování těhotenství (UPT) jen se souhlasem ZZ (resp. osoby svěřené do výchovy): zákon č. 66/1986 Sb. § 6 odst. 1.
- 16–18 let: souhlas ZZ se nevyžaduje, ale ZZ se vyrozumí: zákon č. 66/1986 Sb. § 6 odst. 2.

**OSPOD + policie +
forenzní režim +
pohlavní choroby**

OSPOD – oznamovací povinnost (ohrožené dítě)

- Definice dítěte, na němž byl spáchán TČ / nebo je podezření: zákon č. 359/1999 Sb. (SPOD) § 6 písm. e).
 - Povinnost oznámit OSPOD (ORP) skutečnosti nasvědčující, že jde o dítě dle § 6; nelze se dovolávat mlčenlivosti: SPOD § 10 odst. 4.
 - Na výzvu OSPOD povinnost sdělit údaje; mlčenlivosti se nelze dovolávat u podezření z týrání/zneužívání/zanedbávání; (u údajů o zdravotním stavu je zvláštní poznámka o úhradě dle ZVZP): SPOD § 53 odst. 1.
- **Poznámky řečníka:**
- OSPOD je typicky „první bezpečný krok“, když nejste schopni situaci uzavřít jen klinicky.

Policie přivede nezletilou k „vyšetření“ – 3 režimy, které se pletou

► Doporučené rozlišení v praxi:

1. **Zdravotní péče na žádost pacientky** (policie jen doprovod/eskorta) – standardně ZZS (souhlas, poučení, dokumentace).
2. **Zdravotní péče indikovaná lékařsky** (např. STI, gravidita, poranění) – opět standardně ZZS.
3. **Procesní úkon v trestním řízení** (tělesná prohlídka / odběr biologického materiálu k důkazu) – režim trestního řádu.

► Procesní úkon – prohlídka těla a odběry: trestní řád § 114.

► Poznámky řečníka:

- Pokud policie žádá „gynekologické vyšetření“, chtít jasně sdělit: je to zdravotní péče (pro pacienta), nebo úkon k důkazu (pro trestní řízení)?

Mlčenlivost a policie – co (ne)sdělit

- Mlčenlivost jako pravidlo: ZZS § 51 odst. 1.
- Kdy nejde o porušení mlčenlivosti (výběr pro praxi):
 - sdělování pro potřeby trestního řízení „způsobem stanoveným“ předpisy trestního řízení; + překazit/oznámit TČ: ZZS § 51 odst. 2 písm. d),
 - ochrana vlastních práv ve sporech; možnost dát dokumentaci znalci/odborníkovi: ZZS § 51 odst. 3.

► Trestní řád – součinnost a mlčenlivost:

- Dožádání a součinnost: trestní řád § 8 odst. 1.
- Lze odmítnout s odkazem na státem uznanou povinnost mlčenlivosti: trestní řád § 8 odst. 4.
- Informace kryté mlčenlivostí lze vyžadovat po předchozím souhlasu soudce, nestanoví-li zvláštní zákon jinak: trestní řád § 8 odst. 5.
- Vydání listin/dat k důkazu: trestní řád § 78; mlčenlivost a „zákaz výslechu“: § 78 odst. 2.

► Policie mimo trestní řízení (zákon o Policii ČR):

- Vyžadování pomoci/podkladů – lze odmítnout pro mlčenlivost: zákon č. 273/2008 Sb. § 18.
- Podání vysvětlení – nelze požadovat, pokud by došlo k porušení mlčenlivosti (leda zproštění): § 61 odst. 3.
- Pátrání – od poskytovatele lze žádat jen dobu a místo poskytnutí služeb; použití jen k době a místu pobytu: § 68 odst. 3 písm. b) a odst. 4.

„Těhotná po 15. roce, ale početí zjevně před 15.“

- Pohlavní zneužití: trestní zákoník § 187.
- OSPOD – podezření na TČ na dítěti: SPOD § 6 písm. e) + oznamovací povinnost SPOD § 10 odst. 4.
- Povinnost překazit vybrané trestné činy (včetně § 187): trestní zákoník § 367.
- ▶ **Poznámky řečníka:**
 - Lékař typicky nemusí znát identitu pachatele; přesto jde o klasickou situaci pro OSPOD (a někdy i pro orgány činné v trestním řízení podle konkrétních zjištění).

Pohlavní choroby – veřejné zdraví (ohlašování, registry, povinné léčení)

► Zákon o ochraně veřejného zdraví (zákon č. 258/2000 Sb.):

- Hlášení infekčních onemocnění/podezření/pozitivních nálezů OOVZ: § 62.
- Povinnost podrobit se léčení infekčního onemocnění stanoveného prováděcím předpisem; při neplnění rozhodnutí OOVZ, určení poskytovatele; u <15 odpovídá ZZ: § 70.
- Informační systém infekčních nemocí a registr pohlavních nemocí (účel): § 79a odst. 2 písm. c).
- Registr pohlavních nemocí – zapisované údaje, kdo zapisuje, doba uchování: § 79d.

► Prováděcí vyhlášky (pro praxi syfilis):

- Vyhláška č. 306/2012 Sb.:
 - hlášení pohlavní nemoci včetně syfilis: § 1 odst. 2 písm. e),
 - povinné léčení / izolace: příloha č. 2 bod 22 (syfilis I.–II. st.) a bod 23 (syfilis latens recens).
- Vyhláška č. 389/2023 Sb. (systém epidemiologické bdělosti): syfilis v seznamu: § 2 odst. 1 písm. z) + příloha č. 27.

► Poznámky řečníka:

- Doporučení: mít v ambulanci minipostup „kdo hlásí, kdy, kam, jak se zapisuje“, aby to nebylo personálně závislé.

**Nahrávání v ordinaci +
dokumentace, která
„obstojí“**

Nahrávání pacientkou/doprovodem – právní rámec, který je jistý

► Civilní ochrana soukromí (NOZ):

- Zásah do soukromí bez zákonného důvodu, zejména pořizování zvukového/obrazového záznamu o soukromém životě bez svolení: NOZ § 86.
- Výjimka pro výkon/ochranu jiných práv nebo právem chráněných zájmů: NOZ § 88 odst. 1.
- Zákonný důvod nesmí být využit nepřiměřeně v rozporu s oprávněnými zájmy: NOZ § 90.

► Zdravotnický rámec:

- Právo pacienta na respektování soukromí při poskytování služeb: ZZS § 28 odst. 3 písm. a).
- Telemedicína: záznam komunikace může poskytovatel nahrávat jen se souhlasem pacienta: ZZS § 11c odst. 1.

► Poznámky řečníka (prakticky):

- ZZS výslovně neříká „pacient smí/nesmí nahrávat“. Opatrná praxe proto stojí na ochraně soukromí (NOZ) + ochraně soukromí pacientů a personálu (ZZS) + na přiměřených interních pravidlech.

Co dělat, když pacientka/doprovod nahrává (procesní hygiena)

1. Klidně oznámit, že v prostoru vyšetřovny jde o prostředí se zvýšeným požadavkem na soukromí (ZZS § 28 odst. 3 písm. a)) a že záznam může zasáhnout do soukromí personálu i dalších osob (NOZ § 86).
 2. Zeptat se, kdo nahrává (pacientka vs. doprovod) a jaký je účel.
 3. Nabídnout alternativy: přítomnost sestry („chaperone“), písemný souhrn poučení, možnost doprovodu dle § 28 odst. 3 písm. e) ZZS, pokud to nenaruší péči.
 4. Pokud nahrávání pokračuje, **zapsat do dokumentace** (že nahrávání probíhá, že byla výzva k ukončení, reakce, nabídnuté alternativy).
- *(Pozn.: Přímá „sankce“ za nahrávání není v ZZS výslovně pojmenována; v praxi je klíčové řešit bezpečí a řádný průběh poskytování služeb a vše popsat.)*

Zdravotnická dokumentace – minimum, aby obstála u soudu

- Dokumentace musí být vedena a zpracovávána průkazně, pravdivě, srozumitelně a čitelně: ZZS § 55 odst. 2.
- Autorizace a dohledatelné opravy/doplnění (nový záznam; zjistitelnost původního obsahu): ZZS § 55a odst. 3 a 7.
- Písemná pravidla pro zpracování dokumentace (včetně technických a organizačních opatření, schopnost doložit soulad): ZZS § 55d.
- ▶ **Vyhláška č. 444/2024 Sb. (o zdravotnické dokumentaci, účinná od 1. 1. 2025):**
 - Co dokumentace obsahuje: § 2–4.
 - Elektronická dokumentace – technické požadavky (nezměnitelnost; zálohy apod.): § 7.
 - Lhůty pro záznamy a autorizaci (bezodkladně; autorizace nejpozději v průběhu dne/směny): § 11.
 - Speciální položky do dokumentace:
 - podezření na týrané/zneužívané/zanedbávané dítě + opatření + splnění oznamovací povinnosti: § 3 odst. 1 písm. x),
 - podezření na oběť násilí + popis událostí + objektivní nález (ideálně i foto) + opatření: § 3 odst. 1 písm. y),
 - záznam o hlášení infekčního onemocnění OOVZ: § 4 odst. 1 písm. h).

**(Volitelně) stížnosti,
kontroly, předžalobní
výzvy – jen „co
nezapomenout“**

Stížnosti – základní rámec

- Kdo může podat stížnost, kam, zákaz újmy: ZZS § 93 odst. 1.
- Lhůta poskytovatele: 30 dnů + možnost prodloužení o 30; postoupení do 5 dnů; evidence: ZZS § 93 odst. 3.
- Nesouhlas s vyřízením – stížnost správnímu orgánu do 60 dnů: ZZS § 93 odst. 2.
- Správní orgán – lhůty 30/90/120 dnů dle ustanovení odborníka/komise: ZZS § 94 odst. 1.
- Nezávislá odborná komise + přizvání právníka: ZZS § 95 odst. 2 písm. a).
- Jednání komise neveřejné; oznámení jmen: ZZS § 97.
- Nápravná opatření (nelze uložit výkon ani náhradu újmy): ZZS § 96 odst. 1 písm. a).

Kontroly

- Kdo kontroluje: ZZS § 107.
- Co se kontroluje: ZZS § 108.
- Oprávnění kontrolních orgánů (nápravná opatření, lhůty, kontrola splnění): ZZS § 109.

Předžalobní výzva (advokát pacientky) – procesní dopad

- ▶ OSŘ § 142a (náklady – výzva k plnění min. 7 dnů před žalobou).